

**TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E
INTERPRETACIÓN**

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

**Traducció, retraducció i gènere: una anàlisi
traductològica de *La metamorfosi* de Kafka**

Autor/a: Àngela Callado Català

Tutor/a: Heike van Lawick

Fecha de lectura/ Data de lectura: juny 2019

En aquest treball s'han seguit les normes d'estil del Servei de Publicacions UJI.

<https://www.uji.es/serveis/scp/base/publ/normdoc/nporiginals/>

Resumen/ Resum:

Les llengües canvien constantment, i les traduccions han de saber fer front a aquests canvis. En els últims anys han anat sorgint teories sobre la retraducció i el paper del gènere i la traducció feminista en la traducció literària. Aquest treball pretén esbrinar, en la mesura del possible, ja que s'han de tenir en compte les limitacions espacials i temporals d'aquesta mena de treballs, quins aspectes són la base per a les retraduccions d'obres considerades clàssiques, i quin paper hi té la traducció feminista. Per a l'anàlisi s'ha escollit l'obra *La metamorfosi* de Kafka perquè és considerada un clàssic de la llengua alemanya i per l'estil i llenguatge de l'autor. S'analitzen la traducció de Jordi Llovet, de 1985, i la de Marta Pera, de 2016, per comparar les solucions escollides, tot relacionant-les amb la retraducció i amb les perspectives de gènere. Els resultats són distints del que s'esperava. Els aspectes analitzats deixen en l'aire la qüestió de la retraducció, no asseguren que s'haja aplicat l'enfocament de la retraducció en la versió més actual. Quant a la qüestió de gènere, i després d'haver realitzat una entrevista a la traductora, es pot veure que en la traducció de Marta Pera el gènere i la sensibilitat pel feminisme comença a obrir-se pas en el món de la traducció literària. La traducció i el gènere són aspectes controvertits que han existit durant molt de temps, però que hui dia encara s'han de seguir problematitzant per tal de trobar solucions més sostenibles amb la realitat social i cultural.

Palabras clave/ Paraules clau: (5)

Retraducció, feminisme, Kafka, alemany-català, traducció literària

Taula de continguts

1. Introducció	4
2. Contextualització.....	6
2.2. L'obra escollida	7
2.3. La traductora i el traductor	9
3. La traducció i la retraducció d'obres clàssiques	11
4. Gènere i traducció.....	13
5. Anàlisi traductològica	15
5.1. Retraducció	15
5.1.1. Tries lèxiques	15
5.2.2 Noms dels personatges i ús dels possessius	17
5.2.3. Llargària de les oracions	18
5.2.4. Signes d'interrogació i d'exclamació.....	19
5.2.5. Tractament dels diàlegs.....	20
5.1.6 Verbs.....	21
5.1.7 Senzillesa treballada	22
5.2. Gènere	23
6. Conclusions	25
Bibliografia	27
Annexos.....	29
Annex A. Taules d'anàlisi	29
Annex B. Entrevista a Marta Pera	35

1. Introducció

La traducció literària té un paper important en la transmissió de cultures, i sol adaptar-se a les convencions del moment de cada llengua i cultura. Com que les llengües canvien constantment, la traducció ha de trobar respostes i maneres d'adaptar-se a aquests canvis, per tal d'acostar-se al públic lector. Però, què passa amb les traduccions anteriors? Potser es queden envellides i cal replantejar-se si s'han de trobar noves alternatives. A més a més, en la societat actual, el gènere està començant a tenir un paper no sols en àmbits generals sinó en la traducció també. El que pretenc investigar en aquest treball és què passa amb les noves traduccions d'obres considerades clàssiques i si es comença a contemplar el gènere dins de l'àmbit de la traducció literària. L'objectiu general d'aquest treball és descobrir i profunditzar en temes de retraducció i gènere en la traducció literària.

He escollit l'obra *Die Verwandlung (La metamorfosi)*, de Franz Kafka, de 1915, perquè és considerada una obra clàssica. Per veure què ha passat i què segueix passant amb les traduccions d'aquesta obra, he escollit la traducció de Jordi Llovet, de 1985, perquè Llovet va fer la primera traducció d'aquesta obra al català; a més, he escollit la segona edició perquè el mateix traductor parla en el pròleg dels canvis en el llenguatge que ha incorporat i dels reptes de traduir-lo al català. He escollit també, per poder fer l'anàlisi comparativa, la traducció de Marta Pera, de 2016, primer perquè és la traducció més actual que existeix hui dia, i segon perquè està traduïda per una dona, per poder investigar-hi sobre aspectes de gènere. Pretenc fer una anàlisi comparativa de les dues traduccions, comparant-les entre elles i amb l'original a la vegada.

La segona raó perquè he escollit aquest autor és l'estil i llenguatge que emprava. Kafka és considerat un dels majors escriptors de la nostra època, principalment per l'ús que fa de la llengua alemanya. A diferència dels seus contemporanis praguesos que escriuen en alemany, Kafka emprava un llenguatge poc recarregat. Aquest fet fa que hui dia encara se'l pugui llegir.

Aquest treball va nàixer per la curiositat per descobrir i profunditzar en temes de traducció i gènere. Sempre he estat interessada en el feminisme, i m'he anat formant de manera autodidàctica. A més, em sembla molt interessant relacionar els conceptes

que he anat adquirint durant aquests anys en el Grau de Traducció i Interpretació amb les curiositats personals per afrontar els reptes que planteja per a una estudianta un treball d'aquest tipus. A partir dels resultats obtinguts, podem veure que tant la retraducció com el gènere són aspectes que prenen, cada vegada més, un paper més important en la traducció i realitat del moment, però que encara s'han de seguir problematitzant.

Així, al capítol dos es realitza d'una contextualització de l'autor i de l'obra. El capítol tres i quatre presenten unes reflexions teòriques sobre la retraducció i el gènere, on també es contextualitza a la traductora i traductor de les traduccions analitzades. L'anàlisi traductològica, basada en la primera part de l'obra, estudia aspectes de gènere i retraducció, tot alhora relacionant-los amb les teories mencionades al marc teòric. Per acabar, s'hi presenten les conclusions, junt amb una bibliografia i els annexos, constituïts per les taules completes de l'anàlisi i una entrevista a la traductora a Marta Pera sobre aspectes tant de retraducció com de gènere.

2. Contextualització

A continuació, es presenten les dades bàsiques de la contextualització, és a dir, les relacionades amb l'autor, amb l'obra objecte d'aquest treball i, finalment, amb les dues persones responsables de les traduccions que s'analitzaran.

2.1. L'autor

Franz Kafka (Praga, 3 de juliol de 1883-Kierling 3 de juny de 1924) va ser un escriptor que procedia d'una família jueva de la minoria germanoparlant establida a Praga. Se'l considera l'escriptor en llengua alemanya més gran dels nostres temps.

Kafka va viure en una etapa històrica confusa i gairebé obscura per als jueus. Com diu Oliver (2016, 17): "és inevitable pensar que hi ha d'haver correspondències entre els seus llibres i la dràstica realitat política del seu temps". Quan Kafka va nàixer, Txecoslovàquia no existia. El territori de Bohèmia formava part de l'Imperi Austrohongarés que encara que en alguns aspectes hi estava més avançat al seu temps, estava en una fase on començava a quedar-se anacrònic (veure Sòria i Lawick 1993). La llengua alemanya es parlava a les esferes de poder, encara que el txec era la llengua majoritària. L'alemany escrit pels literats d'aquells territoris es va convertir en una llengua pomposa i poc natural, però Kafka no va seguir aquest corrent i, per tant, ara podem llegir-lo sense patiments "lingüístics" (Iborra 2011).

Kafka va tenir fases de la seua vida on va ser creient del judaisme, influït relativament per la família, i d'altres on va estar-hi més escèptic. La relació amb el seu pare va ser difícil, a causa del caràcter autoritari d'aquest que, entre altres coses, el va obligar a estudiar Dret a la universitat alemanya de Praga, en contra de la seua voluntat. Kafka va acabar treballant a una companyia d'assegurances, treball que va odiar, però del qual no es queixava obertament. L'única raó de la seua existència era escriure. (veure Sòria i Lawick 1993 o Ferrater 1966)

La dicotomia entre el seu estil clar i precís i les dificultats que plantejen les interpretacions de la seua obra ha fet de Kafka un dels escriptors més influents de la història de la literatura. Kafka va dir (Sòria i Lawick 1993, 7): "un llibre ha de ser una destrat per a la mar gelada de dins nostre". No percebia la literatura com un entreteniment, més bé com una eina per commoure. No segueix les normes de

l'escriptura més clàssica, les seues trames no segueixen l'esquema introducció-nus-desenllaç i els seus personatges es decanten moltes vegades per la renúncia, acaben frustrats. Potser per això no va acabar una gran part de les seues obres. A més a més, abans de morir li va encomanar al seu amic Max Brod que es desferia de tota la seua obra, inclosa la publicada. Brod no ho va fer, però. Així, quasi cap de les seues obres que ara són conegudes van ser publicades mentre vivia. I encara que va començar escrivint narracions breus, les seues obres més cèlebres són les novel·les *El castell* (1926), *El procés* (1925) i el relat *La metamorfosi* (1915), d'entre altres.

La raó per la qual m'he decidit per aquest autor ha sigut l'aspecte tan singular com és la llengua que emprava a les seues obres. Com ja he mencionat, l'alemany que s'emprava a Praga en l'època de Kafka era recarregat. No obstant això, Kafka es diferencia dels seus contemporanis praguesos, que empraven l'expressionisme literari, per utilitzar un llenguatge pla, gramatical i sobri, i que alhora, com va assenyalar Gabriel Ferrater (2006, 28), "parodia constantment el llenguatge administratiu". Kafka va utilitzar sempre un llenguatge en aparença simple i senzill, però molt treballat. Va crear un univers de simbolisme darrere de les seues paraules. El llenguatge que va emprar, allunyant-se de l'estètica recarregada dels escriptors praguesos de la seua època, ha fet que hui dia encara se'l llegisca.

2.2. L'obra escollida

La metamorfosi (*Die Verwandlung*, títol original en alemany) és el llibre més conegut de Kafka. Kafka va escriure aquesta novel·la breu en 20 dies el 1912, però no la va publicar fins al 1915. La novel·la conta la vida, no gens extraordinària, de Gregor Samsa i la seua transformació en un insecte.

El relat està dividit en tres parts. El protagonista, Gregor Samsa és un jove pragués, amb una vida totalment normal. Treballa com a comerciant, viu amb la germana, Grete, i els pares, i odia la seua faena, però necessita els diners per cuidar de la família i dels seus deutes. La història comença on, un dia com qualsevol altre, Gregor s'alça prompte per anar a treballar. Però sorprenentment, es troba convertit en una espècie d'insecte-monstre, en una mena de panerola. Les reaccions de la seua família passen de l'espant a l'odi fins a arribar a intentar ignorar-lo per complet. No consideren que

Gregor visca dins d'aquest monstruós cos. Inicialment, la germana se'l cuida, a pesar del fàstic que li provoca. La situació econòmica de la família empitjora, s'han de posar a treballar tots i inclús llogar una habitació a tres inquilins, no gens amables. Una nit, quan la germana Grete toca el violí per complaure'ls, Gregor ix de l'habitació i és on comença el principi de la fi. Tant la família com Gregor entenen que la situació actual és insostenible, així que ell mateix decideix tancar-se a l'habitació i deixar de menjar. Finalment mor, envaït per un sentiment profund de tristesa.

El títol original de l'obra en alemany és *Die Verwandlung*, que s'ha traduït sempre per *La metamorfosi*, una traducció que és, com afirma Llovet (1985, 13): "un invent més o menys afortunat [...] dels primers traductors del relat, els nord-americans". Aquesta decisió aporta un component mític i màgic, que Kafka mateix va evitar, ja que si hagués volgut expressar aquestes implicacions, hauria utilitzat el terme alemany *Metamorphose*, que pròpiament significa "metamorfosi" i que era ben conegut en la seua època. El terme *Verwandlung*, vol dir "transformació" o "canvi". També cal subratllar que, des del punt de vista editorial, la situació és distinta. Encara que molts traductors han volgut optar per l'opció de "La transformació", sempre se'ls ha recordat que per raons publicitàries i editorials, el nom de *La metamorfosi* és molt més conegut.

Les interpretacions de l'obra han estat portades a debat des de sempre. No s'ha aplegat mai a un acord, però. Com diu Enric Iborra (2011), al seu bloc anomenat La serp blanca: "deixa la porta oberta a un procés d'interpretació que no es pot resoldre en cap conclusió contrastable". Hi ha diversos trets de l'obra que es poden associar amb la vida de l'escriptor. Tant Kafka com Gregor feia cinc anys que s'havien canviat de casa. Els dos tenien una bona relació amb la germana. Els dos tenien una faena que no els agradava i que havien de suportar per la família. Entre les teories més importants que s'han formulat sobre l'obra, podem trobar la relacionada amb Freud i els somnis: la transformació de Gregor en insecte com un somni del qual mai es desperta. Una altra interpretació parla de la transformació de Gregor en insecte com a resposta a l'alienació econòmica i social. També s'hi poden trobar interpretacions al·legòriques. (veure Iborra 2012)

El que sí que seria una errada imperdonable és reduir aquesta obra tan carregada de simbolisme i tan oberta a interpretacions, a una mera comparació de la vida de Kafka amb la de Gregor Samsa.

2.3. La traductora i el traductor

La tria de traduccions té unes justificacions fonamentades en la hipòtesi de la rertaducció i les teories feministes. Encara que ja existien traduccions al francès o l'espanyol de *La metamorfosi*, Llovet va fer la primera traducció al català, i no ha sigut l'única obra que ha traduït l'autor. Marta Pera ha realitzat la traducció més actual que existeix hui dia de l'obra; a més a més, cal considerar que es tracta d'una dona i les implicacions que les teories de la traducció feminista podrien tenir en la seua traducció.

Jordi Llovet i Pomar

Jordi Llovet i Pomar va nàixer a Barcelona el 1947 i és traductor, assagista, filòsof, crític literari i Catedràtic de Teoria de la Literatura y de Literatura Comparada en la Universitat de Barcelona. Es va llicenciar en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona (1971). Va realitzar el seu doctorat a diverses ciutats europees com Frankfurt, París o Berlín i en acabar va començar a exercir de professor. Cal destacar la seua faena com a director de l'edició espanyola de *l'Obra Completa* de Franz Kafka (1996). Va guanyar el VI Premi Anagrama d'Assaig amb l'assaig *Por una estética egoísta* (1978). Compta amb una dilatada carrera com a escriptor, amb un gran nombre d'articles i pròlegs de crítica literària, moltes vegades publicats als llibres que ha traduït. Des de la seua primera traducció al català de *La transformació* (1978), ha traduït al català nombrosos autors francesos i alemanys com Rainer Maria Rilke, Thomas Mann, Friedrich Hölderlin, Gustave Flaubert o Charles Baudelaire. Es va jubilar de la faena de professor universitari el 2008 i va escriure el llibre *Adiós a la universidad: El eclipse de las humanidades*, on tracta la seua vida a la universitat, com a estudiant i com a professor, i la trajectòria que estan prenent les humanitats dins de les noves reformes de l'educació superior (Enciclopèdia catalana i Associació d'escriptors en llengua catalana).

Marta Pera Cucurell

Marta Pera Cucurell, nascuda a Mataró, és traductora literària i audiovisual. Va estudiar Filologia Anglogermànica i l'any 1986 va començar la seua trajectòria professional a Edicions 62 amb autor(e)s cèlebres com William Faulkner, Joseph Conrad o Virginia Woolf. Amb trenta anys de trajectòria ha traduït guions de pel·lícules, sèries i documentals per a TV3 i més d'una cinquantena d'obres literàries. Ha traduït de l'anglès al català autores com Vladimir Nabokov, John Irving, Edgar Allan Poe, Mary Wollstonecraft Shelley i William Shakespeare, i de l'alemany al català obres de Robert Musil, Ernst Jünger, Doris Dörrie, Natasa Dragnic o Max Bentow. Com comenta en una entrevista que li van realitzar al diari català *Capgròs* (Ruiz 2016), entre els llibres que més li ha agradat traduir hi ha els de Virginia Woolf, Vladimir Nabokov i Joseph Conrad, i aquells triats per ella mateixa, com *Felicitat*, de Katherine Mansfield, i *Mestre de disfresses*, de Charles Simic, que va guanyar el Premi Jordi Domènech de Traducció de Poesia (Pera 2014).

3. La traducció i la retraducció d'obres clàssiques

La traducció és un concepte que ha estat estudiat i problematitzat des de fa segles. Han sorgit diverses teories de tota índole sobre com es tradueix o, fa més temps, sobre com s'hauria de traduir. La traducció és un procés de descodificar un text original i produir, reproduir, un de nou. Quan es descodifica un text, és a dir, es realitza una interpretació, cada persona pot traure un resultat diferent. Com a conseqüència, tot text queda marcat per la manipulació personal. La majoria dels models teòrics traductològics contemporanis proposats per la majoria d'escoles de traducció literària, com l'escola de la manipulació, l'escola feminista canadenca o l'escola postcolonialista brasilera "desafien el text d'origen, repton les nocions de correcte i universal en traducció" (Godayol 2000, 76). Per tant, la traducció queda com un espai obert a la negociació i transformació. Queda obert al debat sobre noves formes i estratègies textuais diferents de les del cànon dominant de l'època i de la cultura en qüestió.

No fa massa que va sorgir la hipòtesi de la retraducció. Una retraducció és, com diu el seu nom, una nova traducció d'una obra que ja havia estat traduïda i, segons l'esmentada hipòtesi, «retranslations tend to be more source culture oriented than first translations» (Desmidt 2009, 669). Quan es fa una traducció d'una obra considerada clàssica s'han de tenir uns aspectes en consideració. Si és la primera traducció d'una obra, se sol fixar més en apropar-se a la cultura, el públic i els cànons del moment, perquè s'hi farà un judici més crític, filaran més prim i decidiran si s'accepta, si agrada, si s'acull o no tant l'autor com l'obra. Amb aquests pretextos, se solen deixar en segon pla aspectes clau de l'original. Però igual que la llengua, els cànons dominants també canvien. Com explica Desmidt (2007, 670), les retraduccions naixen

[...] from the wish to meet the requirements of the receiving culture, requirements that are obviously not (no longer or not entirely) met by the existing translation(s)

Von Flotow (2009, 37) també explica que la retraducció no és un atac a la primera traducció ni a la traductora, és

a new understanding and representation of the source text, in another time and space and culture, and by another individual— who chooses to, and is able to, read differently.

La traducció, igual que la llengua, està viva, canvia i s'adapta a l'entorn social i temporal. Una traducció creada en un moment determinat de la història no té per què adaptar-se als cànons dominants d'un altre moment històric. Un fet que qüestiona la hipòtesi de la retraducció és que molts llibres compten amb retraduccions per tal d'adaptar el llenguatge a l'època dels lectors, com va passar amb la retraducció de l'obra *The Catcher in the Rye* de J.D. Salinger al finés d'Arto Schroderus, que buscava emprar un llenguatge col·loquial més contemporani i proper a la realitat del seu moment, per tal d'aconseguir una millor comprensió. (Koskinen i Paloposki 2015)

Si es parteix de la idea que és necessària la retraducció d'un llibre per acostar-lo al públic d'un temps i cultura determinats, basant-se en la necessitat d'actualitzar, per exemple, el llenguatge col·loquial a un de més proper, s'haurien de replantejar també la necessitat d'uns canvis en el llenguatge que busquen unes normes de gènere més sostenibles i justes que s'adaptin a la realitat del moment.

4. Gènere i traducció

El gènere, com la traducció, també és un concepte que ha estat problematitzat. Ambdós són conceptes controvertits i inestables que hui dia estan començant a plantejar-se a redefinicions. Ambdós tenen una realitat social canviant.

Sobre la manipulació relacionada amb la traducció i el gènere, crec necessari recalcar les paraules de von Flotow (2000, 24), on explica com les traductores feministes simplement fan un acte que no és la primera vegada en la història que es realitza:

Over the past decade a number of women translators have assumed the right to query their source texts from a feminist perspective [...] Yet as translation historians know, deliberate changes have often been made in rewritten texts, and frequently in the name of some ideology.

Tant la traducció com el gènere han existit durant molts anys, però no fa gaire temps que han començat a obrir-se pas en la consciència de la societat i a exigir un canvi dels models tradicionals. Partint d'aquestes idees, cal considerar que hui dia tant la traducció com el gènere estan lluitant per trobar el seu espai i buscar alternatives més conscients de la realitat social. La traducció ha d'adaptar-se als temps actuals i, com diu Godayol (2000, 76) "incorporar subversivament" noves estratègies, que no cal que directament trenquen el cànon dominant, sinó que facen possible una convivència sostenible i una reconciliació dels gèneres masculí i femení.

El gènere i la retraducció tenen reptes similars, ambdós qüestionen aspectes que es donen per bons, i proposen nous models, amb diferents aspectes a tractar. Així, segons von Flotow (1997, 14):

Gender awareness in translation practice poses questions about the links between social stereotypes and linguistic forms, about the politics of language and cultural difference, about the ethics of translation, and about reviving inaccessible works for contemporary readers.

Com hem vist en aquest marc teòric, la traducció i el gènere tenen semblances, i un objectiu comú: obrir-se pas en la realitat temporal i social del moment. Per a poder aconseguir-ho, s'ha de seguir problematitzant-los i buscar unes solucions que porten a

una convivència sostenible. Si volem aconseguir una convivència més justa, hem de començar per donar veu a aquelles persones que sempre han estat silenciades.

5. Anàlisi traductològica

He escollit fer una anàlisi traductològica de la primera part del llibre perquè crec que conté suficient informació per a traure i analitzar. A més a més, perquè em sembla una idea raonable començar pel principi del llibre, per tal de traure informació que potser després es repeteix. També crec que és una bona opció, per poder seguir amb l'anàlisi en un futur.

En relació amb el marc teòric, pretenc esbrinar si el que he après sobre la retraducció i l'enfocament de gènere es veu reflectit i com a les dues traduccions. Les categories escollides responen als criteris, primerament, relacionats amb l'estil de l'autor, per tal d'esbrinar si, segon, es relacionen amb la hipòtesi de la retraducció, i si és així en quins aspectes. També té a veure el tema del gènere, quins aspectes estan influïts per la traducció feminista i quins no. He tret els exemples més significatius de la primera part del llibre i els he posats en taules, amb el número de pàgina, per comentar-los a continuació.

5.1. Retraducció

5.1.1. Tries lèxiques

Com ja he comentat, la retraducció pot respondre a la voluntat de buscar més proximitat al text original o bé a la necessitat d'una retraducció per acostar-la al públic del moment. Amb els següents exemples pretenc veure quina de les dues traduccions s'acosta més a l'original i quina busca una major proximitat al públic receptor, en relació amb el vocabulari, de les traduccions de Jordi Llovet, la més antiga, del 1978 (ací se n'utilitza la segona edició amb el títol actual, *La metamorfosi*, del 1985) i de Marta Pera, de 2016. L'aspecte de les tries lèxiques és on més exemples he trobat, però he triat presentar-ne sols els més significatius (veure Annex 1).

El primer aspecte a comentar és el vocabulari, ja que les tries lèxiques, tenen un paper molt important en l'arribada al públic. Llovet tendeix a acostar-se més a l'original en relació amb les tries lèxiques, mentre que Pera no és tan fidel. En el primer exemple recollit a la taula 1, es pot veure l'exemple de la traducció de la paraula alemanya *Tuchware*, que és una paraula composta, formada per la paraula *Tuch*, "teixit" o

"mocador" en català, i *Ware*, "article"; Llovet ha escollit "teixits", mentre que Pera ha escollit "roba", una paraula més general i ambigua. L'exemple tercer de la taula 1 també posa de manifest que la traducció de Llovet s'acosta més a l'original, ja que per a la paraula alemanya *Plage des Reisens*, utilitza "plaga de viatges", mentre que Pera escull "murga dels viatges". També cal pensar en les implicacions que Kafka pretenia donar en triar aquesta paraula i no cap altra, i en la relació amb la transformació de Gregor en un insecte.

El segon exemple de la taula 1 és problemàtic perquè en l'original, alemany s'utilitza *Beinen*. En la llengua alemanya, "Beinen", com bé expressa la seua definició en el diccionari Duden ("zum Stehen und Fortbewegen dienende Gliedmaße bei Mensch und Tier") serveix per designar tant potes com cames. En canvi, en català, sí que podem fer aquesta diferenciació, ja que tenim la paraula "pota", que segons el DIEC significa: "membre d'un animal que li serveix per a aguantar el cos i per a caminar, córrer o saltar"; i la paraula "cama" que significa: "Part de l'extremitat inferior de l'ésser humà compresa entre el genoll i el peu".

Ambdues traduccions han elegit interpretacions diferents. Llovet, però, intenta acostar-se més a l'original traduint "cames", ja que aquesta paraula apareix a l'inici de la història, on encara no se sap què li ha passat al personatge, ni en què s'ha convertit exactament. Per això, escollir "potes", com ha fet Pera, és anticipar el que apareix més clarament després.

El darrer exemple dels recollits a la taula 1 trenca amb el que havíem vist abans. En aquest cas la traducció de Pera s'hi acostava més a l'original. Per a l'adjectiu alemany *brennend*, Llovet tria el significat relacionat amb flames o cremar, mentre que Pera tria ajuntar el significat amb el precedent, és a dir, la paraula dolor. Com a resultat queda la paraula dolor viu, que reflecteix amb més claredat el que pretén l'original.

Taula 1: tries lèxiques

Números	Alemaný (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Musterkollektion von Tuchwaren (9)	un mostrari de teixits (35)	una col·lecció de mostres de roba (23)
2	Seine [...] Beinen (9)	les cames (35)	les potes (23)
6	Diese Plage des Reisens (10)	plaga de viatges (36)	murga dels viatges (24)
11	Und der brennende Schmerz (13)	i la coïssor (41)	i el dolor viu (28)

A més a més, he trobat un exemple d'un cas d'interpretació errònia del text original. No sabia molt bé en quina categoria situar-lo, però crec que la de les tries lèxiques pot ser adequada perquè té a veure amb l'ús del vocabulari. Llovet ha tingut una confusió o un malentés, i ha malinterpretat un detall important del text original. Crec que es tracta d'un aspecte clau perquè, en la història de l'obra, juga un paper molt important el deute dels pares. Llovet ha entès que era el deute de Gregor amb els seus pares, quan el fil de la història sempre parla d'un deute que tenien els pares amb el cap de Gregor.

Alemaný: um die Schuld der Eltern an ihn abzuzahlen (10)

Traducció Llovet: el deute que tinc amb els meus pares (37)

Traducció Pera: el deute que els meus pares li tenen (25)

5.2.2 Noms dels personatges i ús dels possessius

Entre les característiques del llenguatge de Kafka trobem que l'autor tendeix a crear personatges prototípics, que a més, no solen tindre ni tan sols nom. En aquesta obra sols li dona nom al protagonista i a la seua germana. La resta de personatges

s'anomenen per la seua funció o rol, per exemple, "la mare" o "el cap". També destaca el fet que no sol utilitzar possessius amb aquests, per exemple, no diu "el seu pare", sinó "el pare de Gregor". Quant a les traduccions, he trobat que Llovet tendeix a evitar el possessius, de manera que s'acosta més a l'original. La traducció de Pera segueix l'original amb l'ús del nom del personatge, però.

Taula 2: noms dels personatges i ús dels possessius

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	die Meldung von seiner Versäumnis ... (11)	la negligència de Gregor (25)	informat de la seva negligència (25)
2	An der anderen Seitentür aber klagte leise die Schwester (12)	En canvi, a l'altra porta, la germana es planyia en veu baixa (40)	I a l'altra porta lateral la seva germana gemegava en veu baixa (27)

5.2.3. Llargària de les oracions

La llengua alemanya tendeix a fer oracions més bé llargues comparant-la amb d'altres, com la catalana. En l'original, Kafka, també ho fa. En aquest aspecte, la traducció de Pera s'aproxima més a l'original, que no pas la de Llovet, de manera que ací confirmaria la hipòtesi de la retraducció. En els dos exemples de la taula 3, es pot veure com Pera respecta els signes de puntuació de l'original, mentre que Llovet els canvia. Kafka tendeix a fer frases llargues, separant-les en parts amb punts i coma o amb comes. Pera segueix aquesta tendència, però Llovet tendeix a trencar-les amb punts.

Taula 3: llargària de les oracions

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Nun, die Hoffnung ist noch nicht gänzlich aufgegeben; habe ich [...] (10)	Bé, encara hi ha esperances. Quan [...] (37)	Però no he perdut del tot l'esperança; quan [...] (25)
4	[...] erwies sich als zu schwer beweglich; es ging so langsam; und als er [...]	[...] va resultar molt difícil de moure. Tot va anar molt poc a poc. I quan [...] (41)	[...] va resultar molt poc àgil; es movia poc a poc; i quan [...] (28)

5.2.4. Signes d'interrogació i d'exclamació

Un altre aspecte dels signes de puntuació que cal comentar és l'ús dels signes d'exclamació i interrogació. En la seua traducció, Llovet no sempre respecta els signes utilitzats a l'original. Els exemples que he escollit a la taula 4 són els que més m'han cridat l'atenció. Tant en el primer exemple com en el segon, es veu com en l'original Kafka utilitza un signe d'exclamació i d'interrogació, respectivament, mentre que Llovet decideix llevar aquest matís, i substituir-lo per un punt. La traducció de Pera segueix els signes de puntuació de l'original.

L'últim exemple de la taula, que està col·locat al final per diferenciar-lo dels dos primers, encara que és un altre exemple de com Llovet canvia els signes de puntuació, és diferent. En aquest cas, fa el contrari que amb els anteriors, on no hi ha signe d'exclamació, Llovet l'utilitza.

Taula 4: signes d'interrogació i d'exclamació

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Vom Pult hätte er fallen müssen! (10)	Segur que hauria caigut d'aquell seu pupitre tan alt. (37)	Hauria caigut del pupitre! (25)
2	Und hätte er übrigens in diesem Falle so ganz unrecht? (11)	I el cert és que, en aquest cas, no s'hauria equivocat massa. (38)	I que potser en aquest cas s'equivocaria? (26)
3	Mit welcher Kraft er sich auch auf die rechte Seite warf, immer [...] (9)	Amb quina força no va girar-se cap a la dreta! (36)	Per més esforços que fes per tombar-se de costat dret, sempre [...] (24)

5.2.5. Tractament dels diàlegs

L'últim aspecte que tracte dins de la part dedicada a la puntuació és l'ús de cometes o guions per als diàlegs. L'ús de guions per als diàlegs s'ha fet més convencional amb el temps a les editorials. Kafka utilitza cometes, i així ho fa també Llovet. Aquest fet fa que l'estructura del text i l'organització de la informació siga més similar a la de l'original. En la traducció de Pera s'utilitzen guions. Encara que s'hauria de veure el paper que ha tingut en aquest cas l'editorial, i el marge que se li ha donat a les traductores.

Sols he recollit un exemple a la taula 5, perquè és un aspecte que sovinteja a l'obra i crec que no calia repetir-ho, ja que amb un exemple com aquest, es pot veure com es trenca l'organització textual.

Taula 5: tractament dels diàlegs

Números	Alemaný (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	[...] An der anderen Seitentür aber klagte leise die Schwester:» Gregor? Ist dir nicht wohl? Brauchst du etwas?« [...] (12)	[...] En canvi, a l'altra porta, la germana es planyia en veu baixa:» Gregor, que no et trobes bé? Vols alguna cosa? « [...] (41)	[...]l a l'altra porta lateral la seva germana gemegava en veu baixa: —Gregor? Que no et trobes bé? Que et fa falta res? [...] (27)

5.1.6 Verbs

Un altre aspecte que cal considerar és l'ús del verbs, els temps verbals i com es veu afectada la seua funció a les traduccions. Els dos primers exemples que he escollit (taula 6), reflecteixen dos verbs modals i les seues traduccions. En el primer apareix "müssen", un verb modal d'obligació, "haver de", en català. En el segon apareix "sollen", un verb modal, d'obligació també, que té la mateixa traducció que l'anterior al català. En els dos casos, la solució emprada per Llovet fa ús dels verbs d'obligació, mentre que les tries de Pera no utilitzen la modalitat d'obligació, sinó que busquen expressions potser una miqueta més habituals en l'actualitat. L'últim exemple, representat ací, és una negació amb un verb en present. Llovet opta per utilitzar la construcció verbal "anar a", que primerament no representa la intenció de l'original, i que a més segons l'ÉsAdir, és incorrecta sempre que no implique un desplaçament físic.

Taula 6: verbs

Número	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
2	Der Mensch muß seinen Schlaf haben (10)	La gent ha de tenir el seu descans (37)	tothom necessita dormir (24)
3	Was aber sollte er jetzt tun? (11)	I què havia de fer, ara? (38)	I què faria, ara? (25)
5	Sie öffnen nicht (14)	No van a obrir (44)	No obren (30)

5.1.7 Senzillesa treballada

La hipòtesi de la retraducció afirma que moltes retraduccions naixen de la necessitat d'acostar la traducció al llenguatge del text original. El següent aspecte tracta de l'estil de Kafka, centrant-se en la senzillesa que caracteritza l'autor i com s'ha vist representada a les traduccions. El llenguatge de Kafka, com ja hem vist en el capítol dedicat a la contextualització, és un llenguatge senzill, no recarregat, però ple d'implicacions, molt treballat, en definitiva. En aquest sentit, la traducció de Llovet tendeix a utilitzar un llenguatge no senzill, mentre que Pera sí que ho fa. En els tres primers exemples de la taula 7, es pot veure com en la traducció de Llovet s'empra un llenguatge que no sona senzill, com per exemple quan empra "positura" o "deixondit", ja que són paraules que no entren en un registre comú de la llengua; mentre que si ho comparem amb el vocabulari de la traducció de Pera, veem que s'apropa molt més a la senzillesa de Kafka. El quart exemple, que ja s'ha utilitzat abans per a comentar els signes de puntuació, ara ens és útil per comentar uns altres aspectes. En aquest cas, Llovet ha escollit una estructura sintàctica que sona poc natural, i que, a més, s'assembla menys a l'original.

Taula 7: senzillesa treballada

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	ungeschicktes Liegen (12)	positura incòmoda (40)	mala postura (27)
2	melancholisch (9)	melangiós (36)	melancòlic (24)
3	Frisch und beweglich (11)	actiu ni deixondit (38)	espavilat ni dinàmic (25)
4	Vom Pult hätte er fallen müssen! (10)	Segur que hauria caigut d'aquell seu pupitre tan alt. (37)	Hauria caigut del pupitre! (25)

5.2. Gènere

Pel que fa a les qüestions de gènere, els resultats m'han donat nous punts de vista. Esperava poder trobar més aspectes relacionats amb la traducció i el gènere, però no ha sigut així. L'obra escollida, o almenys el fragment escollit, no compten amb grans problemàtiques relacionades amb el gènere. Per tant, presente tots exemples que sí que he trobat.

Tots els exemples tracten l'ús del gènere masculí com a generalitzador. En el fragment original no es menciona en cap moment que l'habitació siga específica per a homes, més bé, utilitza la paraula alemanya *Mensch*, que vol dir "ésser humà", "persona". Enfront de la perspectiva de Llovet de canviar "persona" per "home", trobem la solució aportada per Pera, que decideix, a més de respectar l'original, no masculinitzar una paraula que no té cap raó per ser emprada aquí. De la mateixa manera trobem que el tercer exemple de la taula 8 segueix els mateixos cànons. El segon exemple és un cas semblant, però un tant diferent, ja que utilitza la paraula *Geschäftsleute*, que vol dir "persones de negoci" en català. Cap de les dues traduccions aporta una versió on no s'utilitza el masculí, però en la traducció de Pera, es suavitza utilitzant "els", mentre

que Llovet empra "homes", paraula que al meu parer és més forta, a l'hora de parlar de gèneres.

A més a més, vaig tenir la sort de poder entrevistar Marta Pera via correu electrònic per fer-li unes preguntes relacionades amb la retraducció i la traducció i el gènere (vegeu Annex B). En aquesta entrevista, quan li pregunte si creu que la traducció feminista es pot aplicar als clàssics i si jugarà un paper en les traduccions del futur, Pera creu que el paper de la traducció feminista no s'ha d'aplicar a autors i obres que no ho són. A pesar d'açò, també diu: "Sí que de vegades, a la pràctica, si veig que puc canviar un "home" per "persona" sense distorsionar res, ho faig".

Aquesta sensibilitat, encara que tan sols siga en els detalls més xicotets, crec que es relaciona amb la teoria de traduir com (a) dona tal com l'exposa Pilar Godayol (2000). Potser el gènere de la traductora té un paper més important del que pensava, i m'agradaria assabentar-me'n més en futures investigacions.

Taula 8: gènere

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Sein Zimmer, ein richtiges, nur etwas zu kleines Menschenzimmer (9)	La seva cambra, una habitació normal per un home, encara que una mica petita (35)	La seva habitació. un dormitori corrent, tot i que una mica massa petit (23)
2	wir Geschäftsleute (16)	els homes de negocis (46)	els que ens dediquem als negocis (32)
3	in den menschlichen Kreis (19)	a la societat dels homes (51)	en el cercle dels humans (36)

6. Conclusions

La recerca en l'àmbit de la traducció, la retraducció i el gènere va nàixer per la curiositat per relacionar els interessos personals, com és el feminisme, amb els coneixements adquirits sobre la traducció literària durant els estudis del grau de Traducció i Interpretació. Els objectius eren inicialment, la possibilitat de demostrar que sí que cal retraduccions de les obres clàssiques i que aquest enfocament de retraducció ja estava patent a les noves traduccions. A més, es volia demostrar que el gènere de la traductora influeix, i que la traducció feminista està també patent a les traduccions més actuals. Les preguntes principals de recerca que em van sorgir van ser: té la hipòtesi de la retraducció un paper hui dia en les noves traduccions d'obres considerades clàssiques que ja compten amb moltes traduccions? És aquest el cas de l'última traducció de *La metamorfosi* de Kafka, de 2016, realitzada per Marta Pera? Influeix el fet que Marta Pera siga una dona, a l'hora de traduir amb un enfocament cap a la traducció feminista?

Els resultats generats no són exactament el que s'esperava. Pel que fa a la traducció feminista, potser cal recordar que Kafka no és un representant del feminisme, i, per tant, és complicat extraure enfocaments feministes de la seua obra. Per una altra banda, s'esperava que el gènere de la traductora tinguera un paper més important i que s'aplicarà d'una altra manera la traducció feminista. Després d'haver pogut realitzar l'entrevista a la traductora, el meu propi punt de vista ha canviat. És cert que, si un autor no és feminista, és molt difícil poder convertir-lo en alguna cosa que no és. Em quede amb la frase de l'entrevista a Marta Pera on diu: " trobo que ajuda més la causa del feminisme que es vegi que molts autors no són gens feministes". Encara que, a la vegada, em quede amb el pensament que encara es pot fer alguna cosa més per canviar un llenguatge que, encara que està molt arrelat, no representa a la meitat de la població, a les dones, que poquíssimes vegades hem pogut tenir veu a la història. Seguisc plantejant-me que podem fer per evitar seguir estant silenciades, com ho hem estat quasi sempre.

Quant al tema de la retraducció i els resultats generats crec que ha deixat a la vista que la hipòtesi de la retraducció no s'ha confirmat en la nova traducció d'aquesta obra.

Crec que cal remarcar que els resultats no demostren que una traducció és millor o més bona que una altra. Encara així, és interessant veure com cap teoria es pot aplicar al cent per cent en aquesta anàlisi realitzada. Com es pot veure als exemples, hi ha casos on la traducció més antiga s'acosta més al model de retraducció i hi ha altres on ho fa la més actual.

L'abast de l'estudi tampoc ha ajudat a veure uns resultats clars. Tampoc tinc clar que si s'hagués analitzat l'obra completa, els resultats serien molt diferents. Potser sí que hauria sigut interessant veure més traduccions, tant de dones com d'homes, per veure si el paper del gènere aplega a tenir un paper més destacat. A més, també pot ser que els resultats foren més interessants si s'hagueren pogut comparar més traduccions, publicades amb diferents dates, per veure si hi ha hagut una evolució en les traduccions d'aquesta obra. Però com ja s'ha dit, aquest treball tenia uns inconvenients com són les limitacions temporals i espacials.

Pel que fa a les perspectives de futur, amb relació a aquest treball, crec que es podria seguir fent una recerca amb resultats interessants en els següents aspectes: la relació entre retraducció i traducció feminista, com s'han anat obrint pas en la realitat social i cultural actual i què passarà en el futur amb aquestes; el paper que té i/o pot tenir la retraducció en les noves traduccions d'obres considerades clàssiques; el paper de la retraducció i la traducció feminista, entre altres corrents "més innovadores", en els estudis de traducció a les universitats; i el llenguatge i els seus canvis en relació amb el llenguatge inclusiu, no sexista, i les traduccions en un futur pròxim.

Personalment, m'ha agradat molt iniciar-me en el món de la investigació i profunditzar en el camp d'estudi de la traducció literària, encara que he trobat que ha sigut un treball molt dur, per la falta de temps i de preparació prèvia en el món de la recerca.

També crec que un treball d'aquesta índole no seria possible sense l'ajuda d'una tutora. He tingut la sort de comptar amb l'ajuda d'una professional que ha sabut redirigir-me cada vegada que em perdia o no podia veure què era el que no estava funcionava. Moltes gràcies, Heike.

Bibliografia

Desmidt, Isabelle. 2009. "(Re)translation Revisited". *Meta: Translator's Journal*, vol. 54, nº 4: 669-683. <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2009-v54-n4-meta3582/038898ar/> (Accés 22 de febrer de 2019)

Ferrater, Gabriel (2016). "Pròleg". En *Franz Kafka, El procés*, 5-28 Barcelona: Proa.

Gran enciclopèdia catalana, 2a ed., s.v «Jordi Llovet i Pomar». <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0038108.xml> (Accés 12 d'abril de 2019)

Godayol, Pilar. 2000. *Espais de frontera: Gènere i traducció*. Vic: EUMO.

Iborra, Enric. 2011. L'escriptura de Kafka. <https://laserpblanca.blogspot.com/2011/05/lescriptura-de-kafka.html> (Accés 10 de febrer de 2019)

Iborra, Enric. 2012. Les interpretacions de La metamorfosi. <https://laserpblanca.blogspot.com/2012/05/les-interpretacions-de-la-metamorfosi.html> (Accés 10 de febrer de 2019)

Jordi Llovet i Pomar. (s.d.). <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0038108.xml> (Accés 12 d'abril de 2019)

Kafka, Franz. 1985. *La metamorfosi* (traducció de Jordi Llovet). 2a ed. Barcelona: Les Eines.

Kafka, Franz. 2016. *La metamorfosi* (traducció de Marta Pera). Carcaixent: Sembra Llibres.

Koskinen, Kaisa i Outi Paloposki. 2015. "Anxieties of influence. The Voice of the *first* translator in retranslation". *The Target* 27(1), 25-39.

Lawick, Heike van i Enric Sòria. 1993. "Pròleg". En *La metamorfosi*, 5-28. 4a ed. Alzira: Bromera.

Llovet, Jordi. 1985. "Pròleg". En *La metamorfosi*, 9-32. 2a ed. Barcelona: Edicions Proa.

Oliver, Joan Miquel. 2016. "Pròleg". En *La metamorfosi*, 11-19. Carcaixent: Sembra Llibres.

Pera, Marta. 2014. «Marta Pera Cucurell». *Visat. La revista digital de literatura i traducció del PEN català* 18 (octubre 2014). Accés 12 d'abril de 2019. <http://www.visat.cat/espai-traductors/cat/traductor/352/29/angles/marta-pera.html>

Ruiz, Silvia. 2016. "Un bon traductor s'ha de posar en la pell de l'autor" (entrevista amb Marta Pera). *Capgròs. El diari digital de Mataró i el Maresme* 10-11-2016. Accés 12 d'abril de 2019. https://www.capgros.com/cultura/llibres-i-activitats-literaries/un-bon-traductor-s-ha-de-posar-en-la-pell-de-l-autor_706536_102.html#

Terrades, Toni. (s.d.). Jordi Llovet, Pòrtic. <https://www.escriptors.cat/autors/llovetj/portic> (Accés 12 d'abril de 2019).

Von Flotow, Luise. 1997. *Translation and Gender: Translating in the 'era of Feminism'*. London: Routledge.

Von Flotow, Luise. 2009. «This Time" the Translation is Beautiful, Smooth, and True": Theorizing Retranslation with the Help of Beauvoir». En *French Literature Series* 36: 35-49.

Annexos

Annex A. Taules d'anàlisi

Taula 1: tries lèxiques

Número	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Musterkollektion von Tuchwaren (9)	un mostrari de teixits (35)	una col·lecció de mostres de roba (23)
2	Seine [...] Beinen (9)	les cames (35)	les potes (23)
3	Tagaus, tagein auf der Reise (10)	Un dia sí un dia no de viatge (36)	Cada dia amunt i avall (24)
4	die juckende Stelle (10)	l'indret que li feia picor (36)	on sentia la punxada (24)
5	betasten (10)	gratar-se'l (36)	palpar (24)
6	Diese Plage des Reisens (10)	plaga de viatges (36)	murga dels viatges (24)
7	Dann wird er der große Schnitt gemacht (10)	Això assenyalarà la separació definitiva (37)	Serà el tall definitiu (25)
8	Zeiger gingen ruhig vorwärts (10)	i les agulles del rellotge continuaven avançant tranquil·lament (37)	i les busques avançaven impertorbables (25)

9	eine Kreatur des Chefs (11)	fet a la mida del director (38)	la veu del seu amo (25)
10	Zuerst wollte er [...] (12)	De primer va creure [...] (41)	Es va proposar [...] (28)
11	Und der brennende Schmerz (13)	i la coïssor (41)	i el dolor viu (28)
12	aus dem Bett hinauszuschaukeln (14)	balancejar-se per sortir del llit (43)	fer bascular el cos [...] per fer-lo saltar del llit (29)
13	seine Beinen nur desto eiliger tanzten (14)	les cametes es bellugaven (44)	les potetes ballaven (30)
14	unsinnigen Hoffnung (14)	una sospita tan desraonable (44)	una esperança absurda (30)

Taula 2: noms dels personatges i ús dels possessius

Números	Alemany (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	die Meldung von seiner Versäumnis ... (11)	la negligència de Gregor (25)	informat de la seva negligència (25)
2	An der anderen Seitentür aber klagte leise die Schwester (12)	En canvi, a l'altra porta, la germana es planyia en veu baixa (40)	I a l'altra porta lateral la seva germana gemegava en veu baixa (27)
3	flüsterte die Schwester (15)	la seva germana (45)	la germana d'en Gregor (31)

4	eine Photographie Gregors (21)	una fotografia seva (53)	una fotografia d'en Gregor (40)
---	--------------------------------	--------------------------	---------------------------------

Taula 3: llargaria de les oracions

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Nun, die Hoffnung ist noch nicht gänzlich aufgegeben; habe ich [...] (10)	Bé, encara hi ha esperances. Quan [...] (37)	Però no he perdut del tot l'esperança; quan [...] (25)
2	und vor allem, frühstücken, und dann [...] (12)	i abans de res, esmorzar. I, [...] (40)	i, sobretot, esmorzar, i [...] (27)
3	war einfach; (12)	va ser molt senzill: (40)	va ser molt senzill; (27)
4	[...] erwies sich als zu schwer beweglich; es ging so langsam; und als er [...]	[...] va resultar molt difícil de moure. Tot va anar molt poc a poc. I quan [...] (41)	[...] va resultar molt poc àgil; es movia poc a poc; i quan [...] (28)
5	sehr stark; mit ihrer Hilfe (19)	les mandíbules eren ben fortes. Amb tal ajuda (51)	molt fortes; amb les barres (38)

Taula 4: signes d'interrogació i d'exclamació

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Vom Pult hätte er fallen müssen! (10)	Segur que hauria caigut d'aquell seu pupitre tan alt. (37)	Hauria caigut del pupitre! (25)
2	Und hätte er übrigens in diesem Falle so ganz unrecht? (11)	I el cert és que, en aquest cas, no s'hauria equivocat massa. (38)	I que potser en aquest cas s'equivocaria? (26)
3	Mit welcher Kraft er sich auch auf die rechte Seite warf, immer [...] (9)	Amb quina força no va girar-se cap a la dreta! (36)	Per més esforços que fes per tombar-se de costat dret, sempre [...]
4	Herr Prokurist! Schonen Sie meinen Eltern! (17)	Senyor gerent, no faci patir als meus pares! (49)	Senyor gerent! Pensi en els meus pares! (34)
5	die Zukunft Gregors und seiner Familie hing doch davon ab! (22)	el futur de Gregor i de la seva família depenia d'això. (56)	En depenia el futur d'en Gregor i de la seva família! (40)

Taula 5: tractament dels diàlegs

Números	Alemaný (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	»Gregor«, rief es — es war die Mutter—, »es ist drei Viertel sieben. Wolltest du nicht wegfahren?«	«Gregor», va dir la veu —era la mare—, «són tres quarts de set. Que no havies de sortir de viatge?»	—Gregor —va sentir; era la mare—, són tres quarts de set. Que no sorties de viatge, avui?
2	[...] An der anderen Seitentür aber klagte leise die Schwester:» Gregor? Ist dir nicht wohl? Brauchst du etwas?« [...] (12)	[...] En canvi, a l'altra porta, la germana es planyia en veu baixa:» Gregor, que no et trobes bé? Vols alguna cosa? « [...] (41)	[...]I a l'altra porta lateral la seva germana gemegava en veu baixa: —Gregor? Que no et trobes bé? Que et falta res? [...] (27)

Taula 6: verbs

Número	Alemaný (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	Es stellte eine Dame dar (9)	Representava(35)	S'hi veia(23)
2	Der Mensch muß seinen Schlaf haben (10)	La gent ha de tenir el seu descans (37)	tothom necessita dormir (24)
3	Was aber sollte er jetzt tun? (11)	I què havia de fer, ara? (38)	I què faria, ara? (25)

4	lieber wollte er im Bett bleiben (13)	s'estimaria més quedar-se al llit (42)	valia més quedar-se al llit (28)
5	Sie öffnen nicht (14)	No van a obrir (44)	No obren (30)
6	darf es nicht geben (17)	no ha d'existir (48)	això no pot ser (34)

Taula 7: senzillesa treballada

Números	Alemanys (original)	Traducció de Llovet	Traducció de Marta Pera
1	ungeschicktes Liegen (12)	positura incòmoda (40)	mala postura (27)
2	melancholisch (9)	melangiós (36)	melancòlic (24)
3	Frisch und beweglich (11)	actiu ni deixondit (38)	espavilat ni dinàmic (25)
4	Vom Pult hätte er fallen müssen! (10)	Segur que hauria caigut d'aquell seu pupitre tan alt. (37)	Hauria caigut del pupitre! (25)

Annex B. Entrevista a Marta Pera

1. Li van proposar la traducció de *La metamorfosi* o va ser iniciativa o desig seu? Tant en un cas com en altre, amb quina finalitat s'ha realitzat aquesta nova traducció?

Aquesta traducció va ser un encàrrec. Me la va proposar qui en aquells moments era l'editor de Sembra Llibres. De tota manera, era un llibre que sempre havia tingut ganes de traduir i, si no fos que ja n'hi havia unes quantes traduccions al català, potser jo mateixa n'hauria proposat una retraducció a algun editor.

Em van dir que la finalitat d'aquesta nova traducció era fer-la en un llenguatge més actual perquè el poguessin llegir els estudiants i la gent jove. Això no vol dir que fos una adaptació, sinó simplement una traducció actualitzada.

2. Ha tingut en compte les traduccions ja existents de l'obra? Si és així, amb quina funció?

Quan ja hi ha altres traduccions d'una mateixa obra, el que faig normalment és primer traduir-la sense tenir-les en compte i després, a l'hora de la revisió, consultar-les, sobretot en els fragments que han presentat una dificultat especial.

3. Creu que seria necessària una retraducció dels clàssics?

Sempre va bé que els clàssics es vagin actualitzant. De vegades un llenguatge arcaïtzant o encarcerat pot tirar enrere els lectors.

4. Creu que es podria aplicar un enfocament feminista a les traduccions de Kafka o a les traduccions dels clàssics en general? Creu que la traducció feminista podria jugar un paper important en les traduccions del futur?

Kafka i la majoria d'escriptors i escriptores d'abans del feminisme escriuen com a persones que viuen en una societat patriarcal i, en general, no es plantegen canviar-la, sinó més aviat al contrari. Kafka no és un escriptor gens feminista i em semblaria estrany i desencertat traduir-lo amb un enfocament feminista. Trobo que s'ha de respectar la manera d'escriure i de pensar de cada escriptor i, en cas que es considerin massa poc feministes, sempre hi ha l'opció de no llegir-los. Però no soc partidària de traduir amb un enfocament feminista escriptors i escriptores que transmeten una

ideologia que, mirada des del nostre punt de vista actual, fins i tot pot ser masclista. Però la història és la història, i no la podem canviar. En tot cas, ens ha de servir per aprendre el que no volem continuar fent i el que volem canviar.

Pel que acabo de dir, no hi vaig gaire sentit en la traducció feminista. En tot cas, el que cal, és que els escriptors i les escriptores siguin feministes. La traducció està al servei de l'original. Per més que una traductora canviï l'enfocament d'un original, l'original i l'autor continuen sent com són. Sí que de vegades, a la pràctica, si veig que puc canviar un "home" per "persona" sense distorsionar res, ho faig, però a part d'aquests petits detalls, trobo que ajuda més la causa del feminisme que es vegi que molts autors no són gens feministes. L'enfocament feminista en traducció, segons com es faci, no deixa de ser una mena de maquillatge superficial.

5. He trobat una entrevista que li va fer Silvia Ruiz per al diari "Capgròs" on parla del paper del traductor i la seua invisibilitat a l'hora de traduir. Partint d'aquesta informació, quina és la seua opinió respecte a la traducció feminista i al llenguatge no sexista?

Com he dit abans, en traducció tot està al servei de l'original. No veig que serveixi de res aplicar un llenguatge no sexista en una traducció, si l'original és de tendència sexista. En tot cas, abans de "canviar" mitjançant la traducció el to d'un llibre que no considero correcte, jo em negaria a traduir-lo.